

POLSKA IZBA TURYSTYKI POLISH CHAMBER OF TOURISM

Warszawa, 5 marca 2020 r.

Stanowisko PIT w sprawie art. 47 ust. 4 Ustawy o imprezach turystycznych i powiązanych usługach turystycznych

WIRUS COVID-19, REZYGNACJA Z IMPREZY TURYSTYCZNEJ, ZWROT WPLĄT, KWARANTANNA, POMOC PODRÓŻNYM ZE STRONY ORGANIZATORA

Częste pytania podróżnych i organizatorów turystyki – odpowiedzi Polskiej Izby Turystyki

W związku z:

- rozprzestrzenianiem się wirusa COVID-19 powodującego zagrożenia dla ruchu turystycznego;
- kierowanymi do Polskiej Izby Turystyki pytaniami członków Izby i ich klientów w sprawie odstąpienia od umowy o udział w imprezie turystycznej w związku z wirusem COVID-19 oraz zakresu obowiązków organizatora turystyki w razie zarządzenia kwarantanny podróżnych z powodu wirusa COVID-19;
- pojawieniem się w mediach interpretacji niezgodnych z treścią art. 47 ust. 4 ustawy o imprezach turystycznych i powiązanych usługach turystycznych ("ustawa") określającego warunki bezkosztowej rezygnacji przez podróżnego z imprezy turystycznej i tym samym wprowadzających w błąd, zwłaszcza podróżnych;
- oświadczeniem Światowej Organizacji Zdrowia i Światowej Organizacji Turystyki z dnia 26 lutego 2020 r. w sprawie turystyki w związku z zagrożeniem COVID-19, że reakcja na to zagrożenie musi być wyważona i spójna, proporcjonalna do zagrożenia zdrowia publicznego i oparta na lokalnej ocenie ryzyka, przy uwzględnieniu wszystkich elementów ruchu turystycznego w tym - stanowiska organów publicznych, interesów przedsiębiorców jak i turystów, zgodnie z ogólnymi wytycznymi i zaleceniami; zaś ograniczenia w podróżowaniu, które wykraczają poza ograniczenia ogłoszone przez właściwe organy publiczne mogą powodować niepotrzebną ingerencję w ruch międzynarodowy, w tym negatywne skutki dla sektora turystycznego,

Polska Izba Turystyki przedstawia w odpowiedziach na pytania własne stanowisko w sprawie warunków rezygnacji z imprezy i odstąpienia od umowy o imprezę przez podróżnego oraz zakresu obowiązków organizatora turystyki w razie zarządzenia kwarantanny podróżnych z powodu wirusa COVID-19

POLSKA IZBA TURYSTYKI POLISH CHAMBER OF TOURISM

1. Jakie są warunki odstąpienia przez podróżnego od umowy o udział w imprezie turystycznej (rezygnacji z imprezy)

Podróżny może odstąpić od umowy przed rozpoczęciem imprezy.

Odstąpienie od umowy może wiązać się z opłatą za odstąpienie a w szczególnych przypadkach jest bezkosztowe, jak odstąpienie na podstawie art. 47 ust. 4 ustawy z powodu nieuniknionych i nadzwyczajnych okoliczności.

Odstąpienie od umowy za opłatą

Podróżny może odstąpić od umowy o udział w imprezie turystycznej w każdym czasie przed jej rozpoczęciem (art. 47 ust. 1 ustawy) bez obowiązku podawania powodu odstąpienia.

Odstąpienie od umowy na podstawie art. 47 ust. 1 ustawy może wiązać się z obowiązkiem uiszczenia na rzecz organizatora opłaty za odstąpienie od umowy. Przepis art. 47 ust. 2 ustawy stanowi bowiem, że „*Podróżny może zostać zobowiązany do zapłacenia odpowiedniej i uzasadnionej opłaty za odstąpienie od umowy o udział w imprezie turystycznej na rzecz organizatora turystyki.*”

Organizator nie ma swobody w określeniu wysokości opłaty. Ustawa wymaga aby opłata odpowiadała cenie imprezy turystycznej pomniejszonej o zaoszczędzone koszty lub wpływy z tytułu alternatywnego wykorzystania danych usług turystycznych (art. 47 ust. 2) lub była uzależniona od tego, w jakim czasie przed rozpoczęciem imprezy turystycznej doszło do odstąpienia od umowy o udział w imprezie turystycznej, od spodziewanych oszczędności kosztów oraz spodziewanego dochodu z tytułu alternatywnego wykorzystania danych usług turystycznych (art. 47 ust. 3).

Odstąpienie od umowy bez opłaty (bezkosztowe)

Bezkosztowe odstąpienie od umowy przewiduje art. 47 ust. 4 ustawy. W razie odstąpienia od umowy organizator zwraca podróżnemu kwotę wpłaconą tytułem imprezy.

Zgodnie z art. 47 ust. 4 ustawy „*Podróżny może odstąpić od umowy o udział w imprezie przed jej rozpoczęciem bez ponoszenia opłaty za odstąpienie w przypadku wystąpienia nieuniknionych i nadzwyczajnych okoliczności w miejscu docelowym lub jego najbliższym sąsiedztwie, które mają znaczący wpływ na realizację imprezy lub przewóz podróżnych do miejsca docelowego. Podróżny może żądać wyłącznie zwrotu wpłat dokonanych z tytułu imprezy, bez odszkodowania lub zadośćuczynienia w tym zakresie.*”

(*"nieuniknione i nadzwyczajne okoliczności"* określane są dalej jako **"NNO"**).

2. Co to jest NNO?

Według definicji z art. 4 pkt 15 ustawy przez NNO należy rozumieć sytuację pozostającą poza kontrolą strony powołującej się na taką sytuację, której skutków nie można było uniknąć, nawet gdyby podjęto wszelkie rozsądne działania.

Tak definiuje NNO również dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/2302 z dnia 25 listopada 2015 r. w sprawie imprez turystycznych i powiązanych usług turystycznych.

POLSKA IZBA TURYSTYKI POLISH CHAMBER OF TOURISM

W motywie (31) dyrektywy 2302 ustawodawca unijny wskazał, że NNO mogą obejmować na przykład działania wojenne, inne poważne problemy związane z bezpieczeństwem, takie jak terroryzm, **znaczące zagrożenie dla zdrowia ludzkiego, takie jak wybuch epidemii poważnej choroby w docelowym miejscu podróży** lub katastrofy naturalne, takie jak powódzie lub trzęsienia ziemi, lub warunki pogodowe uniemożliwiające bezpieczną podróż do miejsca docelowego uzgodnionego w umowie o udział w imprezie turystycznej.

W świetle przytoczonego motywu (31) dyrektywy 2302 ogłoszony przez właściwe władze stan epidemii wirusa COVID-19 na określonym terenie pozwala uznać, że mamy do czynienia z NNO stanowiącymi podstawę rezygnacji przez podróżnego z imprezy na podstawie art. 47 ust. 4 ustawy.

3. Kiedy podróżny może na podstawie art. 47 ust. 4 ustawy bezkosztowo odstąpić od umowy o imprezę?

Muszą zostać spełnione łącznie dwa warunki:

- NNO muszą występować "w miejscu docelowym lub jego najbliższym sąsiedztwie". Takim "miejscem docelowym" będzie np. miejscowość czy region, w którym ma miejsce impreza turystyczna a gdzie ogłoszono stan epidemii. NNO muszą mieć znaczący wpływ na realizację imprezy lub przewóz podróżnych do miejsca docelowego. A zatem art. 47 ust. 4 nie znajdzie zastosowania (nie będzie mógł stanowić podstawy do odstąpienia przez podróżnego od umowy), jeżeli np. NNO wprowadzie wystąpi w kraju, w którym odbywa się impreza, ale nie będzie miał wpływu na realizację imprezy z uwagi np. na odległość między miejscem wystąpienia a hotelem oraz ze względu na stacjonarny charakter imprezy, w ramach której nie są organizowane wycieczki.

4. Czy można z dużym wyprzedzeniem zrezygnować z imprezy na podstawie art. 47 ust. 4 ustawy?

W przypadku rezygnacji przez podróżnego imprezy z dużym wyprzedzeniem (np. marzec 2020) w stosunku do terminu jej rozpoczęcia określonego w umowie o imprezę (np. lipiec 2020) - gdy w momencie rezygnacji nic pewnego nie da się powiedzieć o występowaniu NNO w miejscu docelowym lub w jego najbliższym sąsiedztwie, czyli tam, gdzie impreza ma się odbyć, przepis art. 47 ust. 4 nie powinien stanowić podstawy prawnej do rezygnacji z imprezy i odstąpienia od umowy.

5. Jaki jest zakres obowiązków organizatora turystyki wobec podróżnego w razie zarządzenia kwarantanny podróżnych z powodu wirusa COVID-19?

Kto ponosi koszty pobytu podróżnego w warunkach kwarantanny?

Czy przepis art. 48 ustawy obciążający organizatora obowiązkiem finansowania zakwaterowania podróżnego do 3 nocy w razie wystąpienia NNO ma zastosowanie w przypadku kwarantanny?

POLSKA IZBA TURYSTYKI POLISH CHAMBER OF TOURISM

W związku z występowaniem wirusa COVID-19 podróźni mogą być poddani kwarantannie zarządzanej przez właściwe władze i powrót z imprezy w terminie przewidzianym w umowie może być niemożliwy.

Kwarantanna może być zarządzona w szczególności w hotelu, na statku czy nawet szerzej - w miejscowości, której jest zakwaterowany podróźny.

Powstaje pytanie kto w takiej sytuacji ponosi koszty pobytu podróźnego w warunkach kwarantanny.

Przepis art. 48 ust. 11 ustawy stanowi:

„W przypadku gdy niemożliwe jest zapewnienie powrotu podróźnego do kraju zgodnie z umową o udział w imprezie turystycznej z powodu nieuniknionych i nadzwyczajnych okoliczności, organizator turystyki ponosi koszty niezbędnego zakwaterowania podróźnego, w miarę możliwości o kategorii równoważnej do określonej w umowie o udział w imprezie turystycznej, przez okres do 3 nocy.”

Przepis art. 48 ust. 11 nie daje wyraźnej odpowiedzi czy, gdy w czasie imprezy została ogłoszona kwarantanna tak, że impreza nie może być zakończona we wcześniej ustalonym terminie, a w szczególności podróźni nie mogą być odwiezieni do kraju, na organizatorze spoczywa obowiązek pokrycia dodatkowych kosztów zakwaterowania podróźnych do 3 nocy.

Zwrócić należy uwagę, że NNO, którym w tym przypadku jest wirus COVID-19, nie uniemożliwia wylotu samolotu lecz uniemożliwia transfer podróźnych na lotnisko.

Nie jest to więc sytuacja analogiczna do tej, kiedy to NNO w postaci wybuchu wulkanu na Islandii spowodowała okresowe wstrzymanie lotów.

W warunkach kwarantanny w związku z wirusem COVID-19 lot powrotny z imprezy był możliwy zgodnie z rozkładem lotów.

Sprawa jest dyskusyjna i w razie sporów na tym tle dopiero sądy rozstrzygną omawiany tu problem interpretacyjny.

Polska Izba Turystyki odczytuje art. 48 ust. 11 tak, iż ma on zastosowanie, gdy NNO spowodowała brak możliwości zapewnienia powrotu podróźnego do kraju po stronie przewoźnika. A w przypadku, którego dotyczy pytanie, NNO spowodowała, że organizator nie może z powodu kwarantanny wywiązać się z umowy i zrealizować usługę turystyczną w ramach imprezy to jest przewóz samolotem podróźnych do kraju.

Izba uważa, że koszty pobytu podróźnego w warunkach kwarantanny nie mogą być przerzucane ani na podróźnego ani na organizatora. Powinien je pokryć ten kto zarządził kwarantannę.

Jednocześnie Izba zwraca uwagę, że brak po stronie organizatora obowiązku pokrycia kosztów kwarantanny nie powinien prowadzić do tego, że podróźni zostaną pozostawieni sami sobie, bez jakiegokolwiek pomocy ze strony organizatora.

Należy mieć bowiem na uwadze, że przepis art. 52 ust. 1 ustawy nakłada na organizatora obowiązek udzielenia odpowiedniej pomocy podróźnemu, który znalazł się w trudnej

POLSKA IZBA TURYSTYKI POLISH CHAMBER OF TOURISM

sytuacji, w tym w okolicznościach, o których mowa w art. 48 ust. 11 ustawy, czyli gdy wystąpiły NNO.

Zgodnie z art. 52 ust. 2 ustawy pomoc ta polega w szczególności na udzieleniu:

- 1) odpowiednich informacji dotyczących świadczeń zdrowotnych, władz lokalnych oraz pomocy konsularnej;
- 2) podróznemu pomocy w skorzystaniu ze środków porozumiewania się na odległość, w tym ze środków komunikacji elektronicznej.

6. **Czy przepis art. 47 ust. 4 znajduje zastosowanie w przypadku, kiedy na podstawie umowy generalnej zawartej przez przedsiębiorcę z organizatorem turystyki pracownicy przedsiębiorcy mieli uczestniczyć w imprezie turystycznej, gdy okazało się, że w miejscu realizacji imprezy istnieje stan epidemii wywołanej wirusem COVID-19.**

Jeżeli mamy tu do czynienia z umową generalną o organizowanie **podróży służbowych** to zgodnie z art. 3 pkt 2 ustawy do imprez turystycznych w ramach takiej umowy ustawa, a więc i art. 47 ust. 4, nie ma zastosowania.

Określenie warunków rezygnacji z imprezy, w tym z powodu NNO, należy do stron umowy generalnej. Oczywiście przedsiębiorcy zawierający umowę generalną mogą uregulować sprawę rezygnacji z imprezy z wykorzystaniem rozwiązań przyjętych w ustawie.

8. **Czy w sytuacji, gdy podróżny kupił w biurze podróży bilet lotniczy w związku z wydarzeniem (jak np. targi), w którym miał wziąć udział zaś z powodu wirusa COVID-19 wydarzenie zostało odwołane a wylot stracił dla niego sens, może podróżny w oparciu o art. 47 ust. 4 żądać zwrotu ceny biletu lotniczego i ubezpieczenia z tym związanego?**

Mamy tu do czynienia z pojedynczą usługą turystyczną – usługą przewozu lotniczego. Według motywu (17) dyrektywy 2302 „*Usługi finansowe, takie jak ubezpieczenie podróży, nie powinny być uważane za usługi turystyczne.*”. A zatem bilet lotniczy z ubezpieczeniem podróży nie tworzy imprezy turystycznej. Ustawa nie dotyczy pojedynczych usług turystycznych zatem w sytuacji określonej w powyższym pytaniu nie ma zastosowania art. 47 ust. 4 ustawy.

Wychodząc poza pytanie ale pozostając w nurcie problemu: odpowiedź powyższa dotyczy również innych pojedynczych usług transportowych (np. kolej, autokar) czy noclegu (np. zakwaterowanie w hotelu).

Pojedyncza usługa nie stanowi imprezy; również dwie usługi czy nawet trzy – gdy nie tworzą imprezy turystycznej w myśl art. 5 ustawy - nie podpadają pod przepis art. 47 ust. 4, który wyraźnie dotyczy rezygnacji z imprezy.

Jeżeli mamy do czynienia z usługą czy usługami turystycznymi nie stanowiącymi imprezy to do warunków rezygnacji z usługi w tym ew. zwrotu ceny, mieć będą zastosowanie przepisy prawa właściwe dla przewoźnika czy hotelu.

POLSKA IZBA TURYSTYKI POLISH CHAMBER OF TOURISM

9. **Czy art. 47 ust. 4 ustawy ma zastosowanie do powiązanych usług turystycznych.**
Powiązane usługi turystyczne (PUT) choć, tak jak impreza turystyczna obejmują co najmniej dwie usługi turystyczne - zgodnie z art. 6 ustawy, to imprezą turystyczną nie są.
Ustawa w ograniczonym zakresie ma zastosowanie do powiązanych usług turystycznych. Przepis art. 47 ust. 4 dotyczy wyłącznie imprez turystycznych („4. Podróżny może odstąpić od umowy o udział w imprezie turystycznej przed rozpoczęciem imprezy turystycznej bez ponoszenia opłaty za odstąpienie (...)). Zatem przepis ten nie ma zastosowania do powiązanych usług turystycznych.
10. **Izba zaznacza, że powyższe odpowiedzi na pytania nie stanowią wiążącej interpretacji prawa.**

Przedsiębiorcy turystyczni w każdym przypadku stosowania art. 47 ust 4 ustawy podejmują autonomiczne decyzje biznesowe poprzedzone własną analizą okoliczności sprawy dokonując indywidualnej oceny każdego przypadku.

Również podróżni i inni czytelnicy niniejszych pytań i odpowiedzi powinni mieć świadomość niewiążącego charakteru stanowiska prezentowanego przez Izbę w odpowiedziach na pytania.